

Aleksandra Krawczyk

nauczyciel konsultant

Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie

PRACA Z UCZNIEM UZDOLNIONYM TECHNICZNIE

*„Nadszedł czas, aby poszerzyć nasze rozumienie talentów.
Najważniejszym wkładem, jaki może wnieść oświata do rozwoju dziecka
jest dopomożenie mu w znalezieniu dziedziny,
która najbardziej odpowiada jego talentom,
w której będzie kompetentnym fachowcem,
w której praca będzie dawała mu zadowolenie.
Zupełnie straciliśmy to z pola widzenia.”*

Howard Gardner

Pojęcia: „zdolność”, „uzdolnienie”, „talent” były wielokrotnie definiowane zarówno przez psychologów, jak i pedagogów. W rozumieniu psychologicznym uczeń zdolny ma wysoki iloraz inteligencji, wysoki poziom twórczy, charakteryzuje go niepokój poznawczy. Umie oderwać się od utartych schematów, potrafi się znaleźć w każdej sytuacji, nie boi się nowych wyzwań i problemów. Uczeń zdolny w rozumieniu społecznym, a także potocznym, to taki, który dobrze się uczy, jest grzeczny, ma wzorowe zachowanie i odnosi sukcesy¹. Panuje powszechne przekonanie, że dzieci uzdolnione uczą się chętnie i łatwo. Bywa jednak, że dzieci te utrudniają i nauczycielom, i klasie codzienne funkcjonowanie.

W grupie uczniów uzdolnionych niemały odsetek stanowią dzieci z niektórymi dysfunkcjami i zaburzeniami, np. z ADHD. Nie wszystkie cechy, zachowania i postawy ucznia zdolnego są akceptowane zarówno przez dorosłych, jak i rówieśników. Bardzo często uczeń ponadprzeciętny ma poczucie niezrozumienia i nieprzystawalności do grupy rówieśniczej.

Wielu naukowców podkreśla jednak, że uczeń zdolny zawsze uczy się szybciej niż uczeń przeciętny, pojmuje i rozumie wiedzę i rzeczywistość w sposób ponadprzeciętny oraz wykazuje dbałość o językowy poziom swych wypowiedzi².

Praca z uczniem zdolnym, a szczególnie ukierunkowanym na działalność w określonej dziedzinie, nabiera obecnie coraz większego znaczenia w funkcjonowaniu nauczyciela i szkoły. Związane jest to przede wszystkim z rosnącym zapotrzebowaniem na wysoko wyspecjalizowane kadry naukowe, techniczne i kierownicze. Ważnym elementem sukcesu jest spotkanie odpowiedniego ucznia z odpowiednim nauczycielem, połączenie energii i dociekliwości ucznia z pasją i zaangażowaniem nauczyciela.

Uzdolnienia techniczne są jednym ze szczególnych rodzajów uzdolnień. W działalności technicznej wyróżnia się dwa aspekty: intelektualny i praktyczny.

Podstawowe składniki uzdolnień to:

- rozeznanie techniczne (szybkie rozpoznawanie wytworu, spostrzegawczość techniczna, wyobraźnia, myślenie analityczne i syntetyczne),
- mistrzostwo techniczne (wykonawstwo, sprawność, nawyki pracy, umiejętność wykonania rysunku technicznego),
- twórczość techniczna (oryginalność pomysłów, sposób pracy, organizacja pracy).

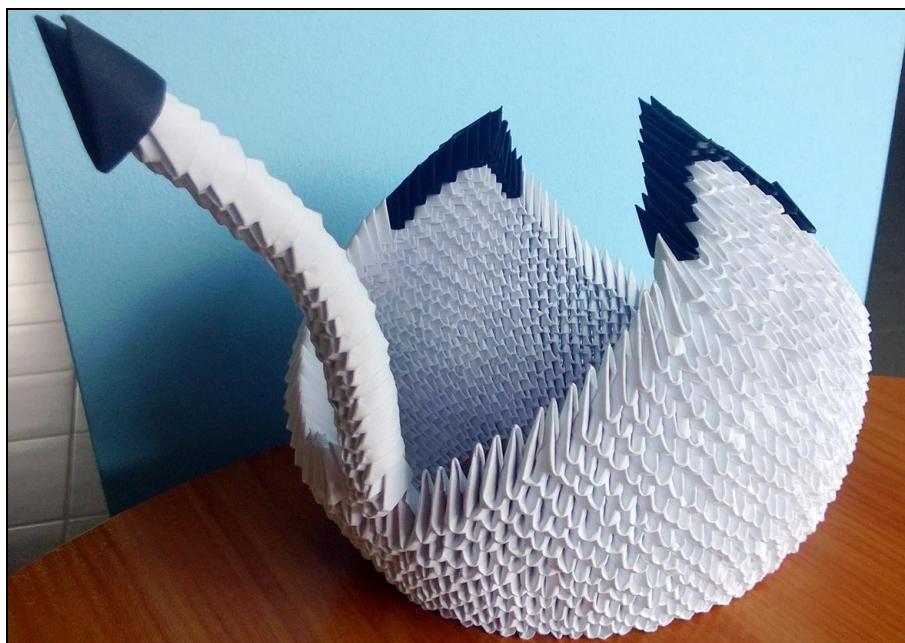
Dziecko uzdolnione technicznie pracuje chętnie, szybko i efektywnie, ale woli robić to samodzielnie, według własnego planu. Poza tym szybko się nudzi, jeśli musi pracować nad czymś dłuższy czas, a szczególnie irytuje się przy powtarzaniu dobrze opanowanych zagadnień. Warto uzmysłowić sobie, że powtórzenie dwudziestu ćwiczeń polegających np. na wykonaniu rzutów aksonometrycznych brył tylko dlatego, że jest w tym dobre, dziecko uzdolnione będzie traktowało jako karę za swoje zdolności. Natomiast chętnie wykonana trudniejsze ćwiczenie, w którym będzie mogło zastosować swoje tak doskonale opanowane umiejętności.

W pracy z uczniem o zdolnościach technicznych ogromne znaczenie ma nauczanie przez działanie, w taki sposób, aby wiedza zdobyta w czasie zajęć przekładała się na możliwości jej praktycznego wykorzystania. Zastosowanie projektu w edukacji technicznej jest nie tylko jedną z aktywizujących metod kształcenia, ale wręcz strategią dydaktyczną, która według Mirosława S. Szymańskiego sprowadza się do tego, że zespół osób uczących się samodzielnie inicjuje, planuje i wykonuje pewne przedsięwzięcia oraz ocenia ich wykonanie³. Metoda projektów kształtuje nie tylko kluczowe kompetencje ucznia, ale też kształtuje specyficzne umiejętności i pozwala na rozwijanie uzdolnień kierunkowych. Projekty są swego rodzaju mikroszkolą rozwiązywania problemów i prowadzenia działań naukowo-technicznych, a także szkołą przedsiębiorczości i życia społecznego.

Młodzież szybciej i efektywniej uczy się poprzez „robienie czegoś” i to najlepiej wspólnie z rówieśnikami o podobnych zainteresowaniach. Dlatego ważne jest wskazywanie młodym ludziom różnorodnych problemów i zagadnień, tak by każdy mógł znaleźć coś dla siebie. Zawsze jednak szczególne znaczenie przy wyborze dziedziny zainteresowań ma dla nich zaraźliwość pasji. Codzienny kontakt z nauczycielem, który uważa swój przedmiot za dziedzinę niezwykle fascynującą, i to często po wielu latach zajmowania się nią, stanowi najlepszy dowód dla ucznia, że świat może być

naprawdę ciekawy, a rozwijanie zainteresowań przynosi wiele satysfakcji i skutecznie chroni przed nudą⁴.

Uczniowie o podobnych uzdolnieniach czy pasjach powinni mieć ze sobą kontakt. Zapewnienie tego kontaktu to jedna z najważniejszych zalet kółek zainteresowań, ważniejsza nawet niż możliwość przekazania uczniom dodatkowych wiadomości i umiejętności. Często uczniowie, którzy spotykają się na zajęciach dodatkowych, rozwijają później swoje zainteresowania i realizują projekty już bez pomocy nauczyciela⁵. Nie jest możliwe stworzenie uniwersalnego modelu zajęć, które satysfakcjonowałyby wszystkich uczniów zainteresowanych techniką, trzeba więc zawęzić krąg odbiorców. Z doświadczenia wiem, że w szkołach sprawdzają się zajęcia „artystyczno-techniczne”, w czasie których można wykorzystać potencjał uczniów z rozeznaniem technicznym oraz tych z „zacięciem artystycznym”, ponieważ świetnie uzupełniają się nawzajem. Zajęcia takiego koła zainteresowań trzeba traktować z przymrużeniem oka, ale rzeczowo, jako dobrą zabawę i okazję do zaprzyjaźnienia się z szeroko rozumianą techniką, jednocześnie przy okazji wzbogacającą zasób wiedzy i umiejętności uczniów⁶.

Powodzenie nauczyciela w pracy nad pobudzaniem aktywności poznawczej i technicznych zainteresowań ucznia zależy przede wszystkim od pełnej akceptacji dziecka jako osoby i dobrej znajomości jego potrzeb, zainteresowań, zdolności. Ta pełna akceptacja nie oznacza jednak bezwarunkowej akceptacji wszystkich jego zachowań. Należy krytykować konkretne zachowanie, ale nie można tego czynić w kategoriach ogólnych ocen (np. jesteś leniwy), ponieważ negatywne informacje o charakterze ogólnym wpływają na obniżenie poczucia własnej wartości, odbierane są jako atak na poczucie godności ocenianej jednostki. Poza tym niezbędne jest kształtowanie w sobie umiejętności działania refleksyjnego, tzn. ciągłego

obserwowania i analizowania skutków własnych zachowań, by jak najefektywniej wypełnić misję stymulowania rozwoju dziecka uzdolnionego⁷.

Człowiek uzdolniony, szczególnie młody, aby efektywnie zaistnieć musi przeobrazić się z „larwy w motyla”. Tę szansę dają mu przede wszystkim nauczyciele, którzy dbają też o to, żeby na wiele rzeczy nie było za późno.

Aleksandra Krawczyk

Przypisy:

- ¹ M. Partyka, *Zdolni, utalentowani, twórczy. Poradnik dla pedagogów, psychologów, nauczycieli i rodziców*. Warszawa CMPPP 1999, s. 4–6.
- ² M. Jasińska, *Praca z uczniem zdolnym*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe 2012, s. 3–4.
- ³ W. Limont, J. Cieślukowska, D. Jastrzębska, *Zdolni w szkole, czyli o zagrożeniach i możliwościach rozwojowych uczniów zdolnych*, Wyd. ORE, Warszawa 2012, s. 56–58.
- ⁴ M. Braun, M. Mach, *Jak pracować ze zdolnymi?*, Wyd. ORE, Warszawa 2012, s. 16–17.
- ⁵ M. Mikołajczyk (red.), *Jak pracować z uczniem zdolnym? Poradnik nauczyciela matematyki*, Wyd. ORE, Warszawa 2012, s. 82–87
- ⁶ Ibidem, s. 93.
- ⁷ M. Braun, M. Mach, *Zdolne dziecko. Pierwsza pomoc*, Wyd. Krajowy Fundusz na Rzecz Dzieci, Warszawa 2012, s. 8–15.

Literatura:

- Braun M., Mach M., *Jak pracować ze zdolnymi?*, Wyd. ORE, Warszawa 2012.
- Braun M., Mach M., *Zdolne dziecko. Pierwsza pomoc*, Wyd. Krajowy Fundusz na Rzecz Dzieci, Warszawa 2012.
- Jasińska M., *Praca z uczniem zdolnym*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe 2012.
- Kraszewski K., *Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela (uczniowie zdolni)*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1990.
- Mikołajczyk M. (red.), *Jak pracować z uczniem zdolnym? Poradnik nauczyciela matematyki*, Wyd. ORE, Warszawa 2012.
- Limont W., Cieślukowska J., Jastrzębska D., *Zdolni w szkole, czyli o zagrożeniach i możliwościach rozwojowych uczniów zdolnych*, Wyd. ORE, Warszawa 2012.
- Partyka M., *Zdolni, utalentowani, twórczy. Poradnik dla pedagogów, psychologów, nauczycieli i rodziców*. Warszawa CMPPP 1999.